С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Надя Георгиева Бояджиева, доктор на юридическите науки в област на висше образование 3.6. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6.Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения“

член на Научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„СЪЩНОСТ, СПЕЦИФИКА И ПРАВНА УРЕДБА НА ЗАЩИТАТА НА ФИНАНСОВИТЕ ИНТЕРЕСИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в
Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.6 Право,

Докторска програма: „Международно право и международни отношения“

Автор: Александър Щелиянов Щерионов, задочен докторант в Института за държавата и правото при Българската академия на науките
Научен ръководител: проф. д-р Ирена Илиева от Института за държавата и правото при Българската академия на науките

1. Представяне на процедурата и на докторанта.

Назначена съм за член на научно жури със Заповед № РД 09-61 от 07.05.2026 г. на Директора на Института за държавата и правото при Българската академия на науките /ИДП–БАН/ във връзка с процедура за защита на дисертационния труд на задочен докторант в Секция „Международноправни науки“ Александър Щелиянов Щерионов.

Докторант Щерионов е зачислен в задочна форма на обучение по докторска програма „Международно право и международни отношения“ със Заповед № РД-09-71 от 13.07.2022 г. на Директора на ИДП-БАН и е отчислен с право на защита, считано от 29.04.2026 г. със Заповед № РД-09-60 от 07.05.2026 г. на Директора на ИДП - БАН.

В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи, дисертационният труд и авторефератът на дисертацията. Документите и материалите отговарят на минималните национални изисквания по чл.2б от ЗРАСРБ за научна област 3.Стопански, социални и правни науки, Професионално направление 3.6. Право.

По време на обучението си докторант Щерионов е изпълнил успешно всички в съответствие с Индивидуалния си учебен план и е извършил дейности, които се оценяват с 414 кредита, с което далеч надхвърля задължителния минимален брой кредити. Видно от приложените протоколи с оценки от изпитите, той е положил с отличие задължителните изпит по специалността, по чужд език /английски/ и по курса компютърна грамотност „Умения за презентиране“ от Центъра за обучение при БАН.

Свидетелство за отличната работа на докторанта по време на обучение е приложената “Преценка“ относно готовността за допускане до вътрешна защита и високата атестация на цялостната му работа като докторант, която дава научният му ръководител проф. д-р Ирена Илиева.

Положителното впечатление създава активната му работа в академичния живот на ИДП- БАН като докторант, изразяваща се в участие с доклади на научни конференции и академични форуми, участието му като хоноруван преподавател в лекционни курсове свързани с темата на дисертация, участва като лектор и експерт в научни и образователни проекти в България. Тези дейности демонстрират както неговата трайна ангажираност към академичните изследвания, така и способността му да разпространява специализирани знания сред по-широка академична и професионална аудитория.

Документацията, представена като част от процедурата, потвърждава, че докторантът е изпълнил всички академични и административни изисквания за допускане до публична защита на дисертацията си.ята му във ВУЗ, лектор в научни и образователни проекти в България и др.

2. Представяне на дисертационния труд.

Темата е дисертабилна, актуална и значима. Отличната теоретична подготовка, която Щерионов получава в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и ОКС

„Магистър“ по право и ОКС „Магистър“ по Национална сигурност и отбрана“ от Военна академия „Георги Стойков Раковски“ и неговият богат опит като юрист и експерт в различни ведомства и международни организации /видно от автобиографията/ му позволяват придобие необходимата квалификация и знания да разработи оригинално и задълбочено изследване по избраната сложна тема относно финансовите интереси на Европейския съюз /ЕС/.

Структурата на представения дисертационен труд включва: съдържание, увод, две глави, заключение (в общ обем от 324 страници), библиография с използвана литература и източници (18 стр.) и изискуема Декларация за оригиналност и достоверност.

Поради ограниченията за обема на становището, ще направя кратка характеристика на труда и на достойнствата на дисертацията.

В „Увода“ са посочени актуалността на разработвания в дисертационния труд изследователски проблем, степента на научната му разработка, методите и методологията, които са използвани и които смятам, че са избрани удачно, целите и задачите.

Първа глава *„Историческо развитие на уреждането на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз“* съдържа четири отделни параграфа. Във всеки един от тях авторът обособява четири основни етапи в историческото развитие и прави обстойна характеристика и критична оценка на техните специфики.

Първият етап, който авторът обособява в периода от 1952-1989 г., е свързан с необходимостта от защитата на финансовите интереси на Общността и от постепенното формиране на общи принципи на правото на ЕС.

Според Щерионов вторият етап – обхващащ 1989-1997 г., се характеризира с консолидация, анализ и търсене на практически правни решения, с цел минимизиране на негативния ефект от неправомерното поведение, насочено към европейския бюджет.

По време на третия етап, според Щерионо, който е определен във времевата рамка от 1998-2007 г., се извършва оптимизация и институционално преструктуриране. В тази част акцент е поставен върху кулминацията на този етап – а именно Договорът от Лисабон, който създава възможност за реализиране на голяма част от важните за ЕС промени, свързани конкретно със защитата на общия бюджет на ЕС.

Четвъртият етап, от 2007-2017 г., следва периода след Лисабон, характеризиращ се с реализирането на две многогодишни идеи, довели до в качествен напредък в развитието на правната рамка, уреждаща защитата на финансовите интереси на Европейския съюз.

Във втора глава: „*Актуално състояние, дефиниция и проблеми свързани с защитата на финансовите интереси на Европейския съюз“* се съдържат три отделни параграфа, които разглеждат важни въпроси.

Авторът се спира в началото в тази глава задълбочено на актуалното състояние на ЗФИЕС. Докторантът е изложил своето твърдение, че периодът след 2017 г. представлява най-значителната трансформация на наказателноправния вектор на ЗФИЕС. Транспонирането на Директивата за защита на финансовите интереси (PIF) и подготвителни процеси за оперативност на Европейската прокуратура, водят до функциониращ европейски механизъм за правоприлагане, насочен към защитата на общия бюджет.

Успоредно с това, Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2092 свърза защитата на бюджета на ЕС с върховенството на закона, като по този начин разширява обхвата на тази област отвъд чисто оперативното правоприлагане в по-широката област на конституционното и политическото управление.

Въз основа на историческия и системен анализ, докторантът формулира свое оригинално определение:

„Защитата на финансовите интереси на Европейския съюз е система от принципи, политики и норми, гарантирани от европейска и национална административна инфраструктура, насочени към предотвратяване, разкриване и разследване на незаконно поведение, което влияе негативно върху правилното, ефективно и ефикасно формиране и разходване на бюджета на Европейския съюз и на неговите институции, органи, служби и агенции, което включва и действия след установяване на такова незаконно поведение“.

Двете обособени глави са взаимно свързани и тематично подчинени на основната цел на дисертационния труд. Направените изводи и заключения са оригинални, правилни и полезни.

Впечатлението за богата теоретична и практическа основа на труда се основава на богатия набор на първични и вторични източници. Авторът е използвал достатъчен по брой и разнообразие набор от източници на български и чужди автори, съдебна практика и множество базирани в интернет-пространството документи и материали.

3. Оценка на приносите на дисертационния труд.

Задълбочената теоретична подготовка на докторант Щерионов му позволява с прецизност да изследва поставената тема, както и решаването на поставените задачи в дисертационния труд. Те изискват задълбочени познания в областта на международното право, на правото на ЕС, на финансовото право, които Щерионов несъмнено демонстрира.

Изборът на темата е оригинален, а темата е сложна за изследване в една докторска дисертация. Въпреки това авторът е постигнал поставените цели и задачи, направил е интересни и правилни изводи. В дисертационния труд се съдържат научни и науко-приложни приноси. Приемам посочените от докторанта приноси като правилни и верни.

Конкретно бих посочила следни по-важни приноси, без с това да изчерпвам всички достойнства на дисертацията:

- ✓ Предложението за функционално и адаптивно определение за защита на финансовите интереси на ЕС допринася за запълване на важна празнина в правната наука. Това определение определя предмета, функцията и институционалната основа на системата, като същевременно запазва гъвкавостта, необходима за бъдещи развития, като например нови форми на незаконно поведение, хибридни заплахи, технологични рискове и и др.

- ✓ Предложени са конкретни механизми за подобряване на националния административен капацитет в области, свързани със защитата на бюджета на ЕС. Защитата на финансовите интереси на ЕС се е развила от обща необходимост до централна функционална система на Европейския съюз.

- ✓ Достойнство на труда са самостоятелните изводи и предложения, които докторантът прави, с което неговото присъствие е осезаемо в труда.

- ✓ Важен принос е аргументираното схващане, че бъдещото развитие на защитата на финансовите интереси на ЕС трябва да се ръководи не от интеграцията като самоцел, а от функционалност, институционален баланс и запазване на доверието между националния суверенитет и европейската интеграция.

Посочените достойнства и приноси са заслуга на автора, чието „присъствие“ е осезаемо в дисертацията и в публикациите по темата на дисертацията /общо 4 бр./. Те са свидетелство за трайния интерес на Щерионов към различни аспекти на избраната тема.

Авторефератът (в обем 26 страници) отговаря на изискванията и дава вярна и точна представа за отделните глави, обобщенията и постиженията на дисертационния труд.

Моите бележки са по-скоро към структурата, която е само от две глави при такъв голям обем от повече от 300 страници, но една добра обосновка на автора по време на публичната защита би дала яснота относно този избор.

Въпреки това наблюдение, дисертацията е последователна, логически организирана и успява да постигне поставените си цели.

Препоръчвам на г-н Щерионов да продължи своите научни изследвания по темата и да направи своите научни интереси предмет на книга, която да бъде използвана от широк кръг интересуващи се, включително студенти, докторанти, практикуващи юристи и други.

4. Заключение

Изложените по-горе съображения дават достатъчно основания за положителна оценка на дисертацията и проведените в нея изследвания.

Според мен дисертацията отговаря на академичните и законовите изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Тя представлява оригинален и ценен принос към съвременните научни изследвания в областта на правото на Европейския съюз, международното право и защитата на финансовите интереси на Европейския съюз.

Убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на: Александър Щелиянов Щерионов в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

Гр. София, 19.06.2026 г. Изготвил становището:

/проф. д.ю.н. Надя Бояджиева/

S T A T E M E N T

by Prof. Dr. Nadia Georgieva Boyadjieva, Doctor of Juridical Sciences
Field of Higher Education: 3. Social, Economic and Legal Sciences
Professional Field: 3.6 Law
Doctoral Programme: "International Law and International Relations"

Member of the Scientific Committee in the procedure for the defence of a doctoral thesis on the topic:

"NATURE, SPECIFICITY AND LEGAL FRAMEWORK OF THE PROTECTION OF THE FINANCIAL INTERESTS OF THE EUROPEAN UNION"

submitted in fulfilment of the requirements for the award of the educational and scientific degree of "Doctor" in the Field of Higher Education: 3. Social, Economic and Legal Sciences
Professional Field: 3.6 Law, Doctoral Programme: International Law and International Relations

PhD Candidate: Aleksandar Shteliyanov Shterionov
Doctoral Researcher, Institute for State and the Law, Bulgarian Academy of Sciences

Academic Supervisor: Prof. Dr. Irena Ilieva from the
Institute for State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences

1. Presentation of the Procedure and the Doctoral Candidate.

I have been appointed to serve as a member of the Scientific committee by Order No. RD 09-61 of the Director of the Institute for State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences (ISL-BAS) in connection with the procedure for the public defence of the doctoral dissertation submitted by Mr Aleksandar Shterionov, a part-time doctoral candidate in the Department of International Law.

Mr Shterionov was admitted to the doctoral programme *International Law and International Relations* in part-time mode of study pursuant to Order No. RD-09-71 of 13 July 2022 issued by the Director of ISL-BAS. Following the successful completion of his doctoral studies, he was granted the right to proceed to the public defence of his dissertation, effective from 29 April 2026, pursuant to Order No. RD-09-60 of 7 May 2026 issued by the Director of ISL-BAS.

The dissertation, the dissertation abstract, and all other required documentation were submitted within the statutory deadline. The submitted materials comply with the minimum national requirements established under Article 2b of the Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria Act for Scientific Field 3: Social, Economic and Legal Sciences, Professional Field 3.6 Law.

Throughout his doctoral studies, Mr. Shterionov successfully completed all activities prescribed in his Individual Study Plan. He accumulated a total of 414 credits, significantly exceeding the minimum requirements of the programme. As evidenced by the examination records, he passed with distinction all compulsory examinations, including those in his area of specialisation, English language proficiency, and the course in computer literacy and presentation skills offered by the Training Centre of the Bulgarian Academy of Sciences.

Further evidence of the doctoral candidate's excellent academic performance is provided by the positive assessment regarding his readiness to proceed to the internal pre-defence procedure, as well as by the highly favourable evaluation of his overall work as a doctoral researcher prepared by his academic supervisor, Prof. Dr. Irena Ilieva.

Particularly noteworthy is Mr. Shterionov's active participation in the academic life of the I Institute for State and the Law during the period of his doctoral training. He has presented papers at numerous academic conferences and scholarly forums, contributed as a part-time lecturer to university courses related to the subject matter of his dissertation, and participated as a lecturer and expert in several scientific and educational projects in Bulgaria. These activities demonstrate both his sustained commitment to academic research and his ability to disseminate specialised knowledge to wider academic and professional audiences.

The documentation submitted as part of the procedure confirms that the doctoral candidate has fulfilled all academic and administrative requirements for admission to the public defence of his dissertation.

2. Presentation and Assessment of the Dissertation.

The dissertation topic is highly relevant, academically significant, and suitable for doctoral research. The excellent academic background acquired by Mr. Shterionov at the Faculty of Law of Sofia University "St. Kliment Ohridski," where he obtained a Master's Degree in Law, as well as a Master's

Degree in National Security and Defence from the G. S. Rakovski Military Academy, combined with his extensive professional experience as a legal practitioner and expert in various governmental institutions and international organizations, as evidenced by his curriculum vitae, have provided him with the necessary qualifications to undertake an original and comprehensive study of the complex issue of the protection of the financial interests of the European Union (EU).

The dissertation is structured in a logical and coherent manner and comprises a table of contents, an introduction, two substantive chapters, a conclusion (with a total length of 324 pages), a bibliography of the literature and sources consulted (18 pages), and the required Declaration of Originality and Authenticity.

Given the limitations of the present review, only a concise overview of the dissertation and its principal merits will be provided.

The "Introduction" presents the relevance and significance of the research problem addressed in the dissertation, reviews the current state of scholarly inquiry in the field, and outlines the methods and methodology employed in the research, which, in my view, have been appropriately selected and effectively applied. It also clearly formulates the aims and objectives of the study.

Chapter One, entitled *"The Historical Development of the Protection of the Financial Interests of the European Union"*, comprises four distinct sections in which the author identifies four principal stages in the historical evolution of the legal framework governing the protection of the European Union's financial interests. The specific characteristics of each stage are thoroughly examined and critically assessed.

The first stage, defined by the author as covering the period from 1952 to 1989, is associated with the emerging need to safeguard the financial interests of the European Communities and with the gradual establishment of the fundamental principles of European Union law.

According to Shterionov, the second stage, spanning the years 1989–1997, is characterized by processes of consolidation, analytical assessment, and the search for practical legal solutions aimed at reducing the detrimental effects of unlawful conduct affecting the European budget.

The third stage, covering the period from 1998 to 2007, is marked by efforts towards optimization and institutional restructuring. Attention is devoted to the culmination of this process, namely the Treaty of Lisbon, which created the legal and institutional prerequisites for the implementation of a substantial number of reforms of crucial importance to the European Union in the field of protecting its financial interests and the Union budget.

The fourth stage, identified as extending from 2007 to 2017, encompasses the post-Lisbon period and is characterized by the implementation of two long-standing initiatives that resulted in a qualitative advancement in the development of the legal framework governing the protection of the European Union's financial interests.

Chapter Two, entitled *"Current State, Definition, and Issues Related to the Protection of the Financial Interests of the European Union"*, consists of three separate sections addressing a few significant theoretical and practical issues.

At the outset of this chapter, the author provides an in-depth analysis of the current state of the protection of the European Union's financial interests (PFI). The doctoral candidate advances the argument that the period following 2017 represents the most substantial transformation in the criminal-law dimension of the protection of the EU's financial interests. The transposition of the PIF Directive and the preparatory processes leading to the operationalization of the European Public Prosecutor's Office have resulted in the establishment of a functioning European enforcement mechanism aimed at safeguarding the Union's budget.

At the same time, Regulation (EU, Euratom) 2020/2092 linked the protection of the EU budget to the principle of the rule of law, thereby extending the scope of this field beyond purely operational law enforcement into the broader domain of constitutional and political governance.

Drawing upon historical and systemic analysis, the doctoral candidate formulates an original definition of the concept under examination: *"The protection of the financial interests of the European Union is a system of principles, policies, and legal norms, guaranteed through a European and national administrative infrastructure, aimed at preventing, detecting, and investigating unlawful conduct that adversely affects the proper, efficient, and effective establishment and expenditure of the budget of the European Union and of its institutions, bodies, offices, and agencies, including actions undertaken following the identification of such unlawful conduct."*

The two chapters are closely interconnected and consistently aligned with the overall objective of the dissertation. The findings and conclusions reached by the author are original, well-reasoned, and of both theoretical and practical value.

The dissertation demonstrates a solid theoretical and empirical foundation, supported by an extensive body of primary and secondary sources. The author has consulted a sufficiently broad and diverse range of materials, including works by Bulgarian and foreign scholars, relevant case law, and numerous documents and resources available through online databases and institutional repositories.

Overall, the dissertation provides convincing evidence that the author possesses in-depth knowledge of the research field and the ability to critically analyse and independently interpret the achievements of contemporary legal scholarship relating to the issues under consideration.

3. Assessment of the Contributions of the Dissertation.

Mr. Shterionov's sound theoretical preparation has enabled him to examine the chosen topic with considerable precision and to address successfully the research objectives and tasks set out in the dissertation. The subject matter requires extensive knowledge of international law, European Union law, and financial law, and the doctoral candidate demonstrates a high level of competence in each of these fields throughout the study.

The choice of topic is both original and ambitious for doctoral research. Nevertheless, the author has successfully fulfilled the stated objectives, addressed the research questions, and arrived at well-reasoned and thought-provoking conclusions. The dissertation contains both scholarly and applied contributions. I consider the contributions identified by the doctoral candidate to be valid, substantiated, and of genuine academic value.

Without claiming to provide an exhaustive account of the dissertation's merits, I would highlight the following contributions as particularly significant:

- ✓ The proposed functional and adaptive definition of the protection of the European Union's financial interests constitutes a valuable contribution towards filling an important gap in legal scholarship. This definition identifies the subject matter, functions, and institutional foundations of the system while preserving the flexibility required to accommodate future

developments, including emerging forms of unlawful conduct, hybrid threats, technological risks, and other evolving challenges.

- ✓ The author further proposes specific mechanisms aimed at enhancing national administrative capacity in areas related to the protection of the European Union's budget. The dissertation convincingly demonstrates that the protection of the EU's financial interests has evolved from a general necessity into a central functional system within the European Union.

- ✓ A notable strength of the dissertation lies in the independent conclusions and proposals advanced by the doctoral candidate, whose personal contribution is clearly discernible throughout the study.

- ✓ Of particular importance is the conclusion that the future development of the protection of the European Union's financial interests should not be guided by integration as an end in itself, but rather by considerations of functionality, institutional balance, and the preservation of mutual trust between national sovereignty and European integration.

The above merits and contributions are clearly attributable to the author, whose scholarly engagement is evident throughout both the dissertation and his publications related to the research topic (a total of 4 publications). These publications demonstrate Mr. Shterionov's sustained academic interest in the various dimensions of the subject under consideration.

The "Abstract" of the dissertation, comprising 26 pages, satisfies the applicable requirements and provides an accurate and comprehensive overview of the structure, principal findings, conclusions, and contributions of the dissertation.

My only observation relates to the structure of the dissertation, which consists of two chapters despite its substantial length of more than 300 pages. Whilst this organisational choice does not detract from the overall quality and scholarly value of the research, a more explicit explanation of the rationale underlying this structure would have enhanced the presentation of the work and provided additional clarity for the reader.

Notwithstanding this observation, the dissertation is coherent, logically organised, and succeeds in achieving its stated objectives.

I strongly encourage Mr. Shterionov to pursue further research on this topic and to publish the results of his work in the form of a scholarly monograph. Given the relevance, originality, and practical significance of the issues examined, such a publication would undoubtedly be of substantial benefit to a wide range of readers, including students, doctoral researchers, academics, legal practitioners, and other professionals with an interest in European Union law and the protection of the European Union's financial interests.

4. Conclusion.

The considerations set out above provide sufficient grounds for a positive assessment of the dissertation and the research undertaken therein.

In my opinion, the dissertation satisfies the academic and statutory requirements for the award of the educational and scientific degree of "Doctor". It represents an original and valuable contribution to contemporary scholarship in the fields of European Union law, international law, and the protection of the European Union's financial interests.

I am therefore pleased to recommend to the distinguished members of the Scientific committee that the educational and scientific degree of "Doctor" be awarded to Aleksandar Shteliyanov Shterionov in the field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6 Law, doctoral programme "International Law and International Relations."

Sofia, 19 June 2026

Prepared by:

/Prof. Dr. Nadia Boyadjieva, D. Sc./